

bewondering. Ook tot het medelijden van het door zooveel wreddheid geërgerd gemoed.

Ook is in de prediking veel roerends te tekenen en al te schilleren, want voor oogen is leent zich vanzelf tot vertolking in het hart aangrijpend, ziel en zinnen meeleendend woord. En zoo dreigt het Kruis veruitwendigd te worden, in den Man van smarten de martelaar op den voorgrond te treden.

En toch moet die aandrift getemperd, moet aan dien zinlijken trek weerstand geboden. Maar hoe kan dat? Hoe moet men oortoept?

Het komt ten leste op het diepste aan, niet op wat voor oogen was, maar op wat geen oog bespied heeft.

Het diepste lijden was: de arbeid zijner ziel.

Het kost uw ziel inspanning om in dien arbeid der ziele van uw Jezus in te dringen. Mysterie stapelt zich hier op mysterie! Wat was, wat is Jezus' ziel?

Reeds stuit ge op een raadsel, zoo dikwijls ge aan uw eigen ziel denkt. Waar is die? Zeker is in u; maar ontleed uw wezen en ge vindt ze niet. Ze schuilt, om alleen haar werkingen u te toonen. Ook voelt ge uw ziel in u. Maar zelve blijft ze u een mysterie. Eens scheidt ze uit den aardschen tabernakel, maar hoe en waar ze dan zijn en bestaan zal, gist ge niet.

En nog minder verstaat ge het, hoe ze daarna weer met uw lichaam zal hereneigd worden.

En al ziet ge van die latere raadselen ook af, nu reeds in het heden blijft uw ziel een raadsel voor uzelf. Wat is uw ik in onderscheiding van uw ziel? Uw ik is iets anders dan uw ziel, want ge spreekt van: mijn ziel, en zij het die de ziel en lichaam bezit. Het een gaat dus in het ander niet op. Uw ik is van uw ziel onderscheiden. Maar hoe, en in hoeverre, en waardoor? Altegader nieuwe raadselen, nieuwe vragen, altoos weer opkomend uit het ondoordringelijk mysterie van uw eigen wonderbaar wezen.

En nu bij Jezus.

Zijn ook was een menschelijke ziel. Hierop mag niets afgedongen. Maar die ziel bij Jezus is nog veel meer dan bij ons van zijn innerlijk ik onderscheiden. Haast zoude ge zeggen, voor hem was de ziel een natuurlijk gewaad, dat het Goddelijk ik aantoonde.

Hij was en bleef God, en nochtans sprak zijn ik ons toe uit het voorportaal van een ziel aan onze ziel gelijk.

En nog dieper zin en ondoordringelijk mysterie!

En in die ziel heeft uw Jezus geleden, gevoerd, gearbeid. Ook wel in zijn lichaam, want hij leed naar zijn volle menschelijkheid. Maar diep, banger toch nog in zijn ziel. In die ziel was de eigenlijke spanning. Daarin is de doodelijke benaauwdheid doorworsteld. In die ziel was de oorzakelijke arbeid, waarvan het lijden naar het lichaam slechts de uitstralende nabewerking gaf te aanschouwen.

Mijn dorst, was hard, maar ge gevoelt het, met dat andere: „Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten?” dat klagend roepen om een druppel vocht, die zijn tong mocht verkoelen, ook zelfs van verre niet te vergelijken.

Jezus leed voor het oog, zoodat ieder het zag, want de kruisdood was een schrikkelijke dood, en het gevoel voor pijn moet in uw Jezus voorbeeldeloos teeder zijn geweest.

En toch doodelijke pijn is ook door andere menschenkinderen, is door meer dan een martelaar zelfs onder veel wreedder marteling geleden.

Maar wat niemand als uw Jezus leed, was de diep doorvlammende, de doodelijk wondende smart zijner ziel.

Daardoor, door dien arbeid der ziele is Golgotha ganschelijk eenig. Nooit door ander lijden geëvenaard. Voor geen vergelijking met ons bitterst lijden ooit vatbaar.

En deswege kwam om dat lijden der ziel de alles te boven gaande glorie.

Om den arbeid zijner ziel zal hij het zien en verpaid worden, zal hij en hij alleen de velen rechtvaardigen, en zal Ik hem een deel van velen geven, dat hij de machtigen uitdeelt als een roof.

En dat alles alleen om dat ééne, omdat zijn ziel den ontzettenden arbeid doorworsteld heeft.

Bij den martelaar is dit heel anders. Diens ziel jubelt en triomfeert nog, als reeds de zengende vlammen tegen het lijf opslaan, en de rook hem wil verstikken. Lichamelijk is zijn lijden hard, maar zijn ziel geniet. Hoe menig zong niet op het schavot nog een lipsalm.

En daarom lag er achter den brandstapel geen Gethsemane. Dat Gethsemane heeft alleen uw Jezus gekend. En in dat Gethsemane heeft hij geklaagd, niet over de dreigende smart van het lichaam, maar over zijn ziel, over den weedom die zijn hart brak. Mijn ziel is geheel betroefd tot der dood toe.

En in die worsteling der ziel, daarbij zag hij naar hulp van zijn jongeren uit. „Kunt gij niet één ure met mij waken?” En in die zwaagste drong het bloed hem uit de porien. En in dien arbeid, dien doodelijken arbeid der ziel, heeft God hem ondersteund met zijn heiligen engel.

Hier ligt dus iets veel ontzettenders achter. Of hoe zou, waar de mensch die een martelaraard dood tegengaft, enkel door genade, zelfs alle vreeze des doods te boven komt, ja zelfs de held op het slagveld, soms het uitschreeuwend van moed en geestdrift, den dood in de kaken loopt, hoe zou daar uw Jezus zwakkelijk te kort zijn geschoten, om het sterven, om het pijnlijk sterven aan te durven, hij die de kroon reeds zag, die hem tegenblonk, en wist dat de geopende arm des Vaders hem wachtte.

Neen, die arbeid zijner ziele was heel iets anders.

Niet als God leed hij. Naar zijn Goddelijke natuur was hij voor lijden ongenakbaar. Maar God zijnde, leed hij in de menschelijke ziel, die hij aangenoemen had; evenals gij, in de ziel van zondig ziektegetijf vrij, nochtans onschuldig met het gif der zondeteekende die uit de vleeschelijke zonde opkomt, in uw lichaam kunt besmet worden.

In zijn ziel was niet maar een opwelling van liefde; want liefde is geen lijden. Nocht ook alleen een aandrift tot gehoorzaamheid aan den Vader, want gehoorzaam zijn maakt bij. En ook niet alleen de heldendeed des geloofs, want heldendeed doet jubelen.

Neen, uw Jezus had in zijn ziel niet met u zonde te doen. Niet zonde, dat hij alleen aan u zonde doet, en de intentie had om er voor te sterven, maar zoodat hij in zijn ziel uw zonden droeg.

Een mysterie, het zij u toegegeven, maar dat ge daarom noch wegijfzen noch veruitwendigen moogt.

Jezus droeg de zonde, en zonde dragen is het voelen, het ondergaan, het lijden van den toorn Gods die er tegen uitgaat. Den toorn Gods,

zoals onze Catechismus zegt, tegen de zonde van ons gansche menschelijke geslacht.

Niet als een optelsom, de zonde van a+b+c. Maar, omdat hij onze tweede Adam, onze tweede Verbondshoofd was, de geconcentreerde zonde van heel ons geslacht. De zonde als schrikkelijke kiem van alle zonde. Het gif op zijn sterkst. De zonde in haar helse wezen. Van alle zonde de innerlijke demonische samenvatting. En daartegen ingaande de volstrekte toorn van Gods heilige majesteit, op zijn ziel inwerkende met dood-, eeuwiggen dood-ademendend vlok.

Dat was zijn zieleangst, dat zijn doodelijke zielsbenauwing, dat het zwegen zijner schier bezwijkende ziel, waarin hij het ten slotte voelde, niet dat hij als God van God loscheurde — dat kan in eeuwigheid niet — maar dat zijne ziel van God losbrak, en God zijn ziel liet los, en hij het voor alle duivelen en engelen uit moest klagen: „Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten!” Eh, Eh, lamma sabach-tani!

En dit ging door tot in den dood.

Niet een dood als het sterven van Gods kind, als in doorgang tot het eeuwige leven.

Maar een verlinken in de diepte van den eeuwiggen dood, waarin alle schepel voor eeuwig zou verzwolgen en bezwaken zijn, en waaruit hij alleen op kon komen, omdat de Vader hem met zijn almachtigheid hield, en hij, zelf God, den dood te sterk was, zoodat de dood hem niet kon houden.

En daarom kon zijn ziel niet verkwikt worden, eer het uit was; eer in den eeuwiggen dood de zonde der wereld die hij droeg, weer van hem gleed.

En toen was zijn ziel vrij.

En toen zag hij het aan den arbeid zijner ziel, wat heerlijkheid verworden, wat buit gewonnen was, wat glans zonder eind hem tegenstraalde.

Het lijden des lichaams was er daarom ook wel. En ook dat was nagelieten. Maar toch in dat lijden, door het vergieten van zijn bloed, kon alleen de arbeid zijner ziele de reddende waardij instorten.

Wat Jezus in de ziel leed ging het diepste.

Register op E VOTO.

Er is een naam-, zaak- en tekstregister op de vier Deelen van E Voto in gereedheid gebracht, dat voor de premie-enteekenaars op dit werk verkrijgbaar wordt gesteld tegen den prijs van vijf en zeventig cents. Voor de overige koopers van E Voto tegen den prijs van een gulden vijf en twintig cents.

Premie-enteekenaars op E Voto, die dit Register in hun bezit wenschen te hebben, worden hiernaede uitgenoodigd bij de abonnementsgeldende voor de Heraut in Januari vijf en zeventig cents extra te voegen, of f 0.75 in postwissel te zenden.

Zij, voor wie dit opeens te veel mocht zijn, kunnen volstaan met in Januari 1897, in April 1897 en in Juli 1897 telkens bij het abonnementsgeld vijf en twintig cents over te maken.

Aan alle premie-enteekenaars, tevens abonneenten, die hierna voldoen, zal beoield Register, zoodra het van de pers komt, en de vijf en zeventig cents afbetaald zijn, franco aan huis worden toegezonden.

P. S. Nog slechts 450 van de 1500 enteekenaars op E Voto hebben dusver zich aangemeld.

Zij men zoo goed, zich spoedig op te geven. Anders worden er te weinig exemplaren gedrukt en kan men naderhand er geen meer krijgen.

Amsterdam, 19 Maart 1897.

Kerkelijk en civiel.

We mochten tot onze blijdschap ontvaren, dat ons artikel over Oud-Beierland, wat de losmaking uit het kerkverband betrof, in breedten kring instemming had gevonden.

Het kerkverband altoos ondergeschikt aan de Belijdenis, maar ook die Belijdenis niet als stuk papier op zichzelf genomen, of ter beoelending aan het individu gelaten, maar die Belijdenis genomen als de Belijdenis der kerken in het algemeen. Diensofvergens scheurmaker of schismatiek een iegelijk, die zich afscheidt zonder in het kerkverband zelf alle wettelijke wegen te hebben afgeploegd, om waarheid over onwaarheid te doen triumferen.

Hieraan moet scherp vastgehouden. Scheurmakerij is een ernstige zonde, waar geen onzer uit gemoedelijkheid overheen mag loopen. En al wie zegt: „Och, had die broeders maar stil laten uitgaan. Wat hinderde dat u? In recht en had hier niet moeten gehandeld worden”, verradert hierdoor, dat het gemeene belang der kerk van Christus hem niet klaar en duidelijk genoeg voor oogen staat.

Natuurlijk laten we de motieven waaruit de procedure voortkwam geheel in het midden. We kennen die motieven niet, en zullen ze niet beoordeelen. We verklaren dus evenmin, dat de motieven van wie in proces gingen zuiverder waren dan de motieven van hen die het proces wilden tegenhouden.

Alleen dit spreken we uit, en handhaven we ook nu, dat het niet toelaten van scheurmakerij, d. i. van losmaking en afscheiding, tenzij eerst de wettelijke kerkelijke weg ten einde toe zij afgeploegd, naar den eisch der Gereformeerde beginselen is; en dat omgekeerd het maar stil gaan laten van scheurmakerij, het recht der kerk te na komt, gemis aan ernstige liefde voor de broeders verradert, en strijdt met de Gereformeerde belijdenis.

In geen geval kan er, nu het proces eenmaal loopt, sprake van zijn, om het nu op te geven.

Over geld of goed ging het hier niet.

Het geding loopt hier over een pand, waaraan meer schuld dan waarde kleef, maar in dat pand schuilt een recht, en voor dat recht is men opgekomen.

Een recht niet van mijn en dijn; maar een recht om te beschikken over de hoedanigheid en den naam van kerk van Christus.

Toch wenschen we hieraan nog iets toe te voegen, wat een vorig maal, om der korthedswille, niet opeens af te handelen viel.

Stel toch, een kerkeraad acht dat het kerkverband, waarin zijn kerk staat, ophef en ware kerk te zijn, en omsloeg in een valsche kerk, zoodat hij drag en plicht gevoelde, zijn kerk er uit los te maken; stel dat zulk een kerkeraad hierbij den wettigen weg aliep, zijn grieven en bedenkingen formuleerde, aantoonde, hoe zij steunen op de Drie Formulieren van eenigheid, bij de Classis redres zocht, dit niet vindende bij de Prov. Synode ging, en ten leste het oordeel inriep van de Generale Synode, en ook hier werd afgewezen, hoe zou alsdan de zaak staan?

Wijzen dan de Drie Formulieren het uit?

Ja en neen!

Neen, als ge waant, dat elke afwijking van de Drie Formulieren losmaking wettigen zou.

Ja, zoo ge bedoelt, dat de Drie Formulieren zelve aanwijzen, waar ten deze de laatste beslissing ligt.

Immers de Formulieren zelve betuigen klaarkijk, dat zij niet in zich zelve rusten, noch rusten willen, maar rusten op Gods Woord, naar het gemeen akkoord der kerken.

In het groote geding met de Remonstranten werd daarom van meet af vastgesteld, dat waar zij tegen de Formulieren opkwamen, het recht erkend werd, om over de Formulieren heen, op Gods Woord te pleiten.

Niet één Gereformeerde die dit ontkenne zal.

Maar dan is er tweedlei mogelijk. Of dat de kerken saam in wettige Synode de bedenkingen van zulke een klagende kerkeraad beamen, ook door haar Belijdenis dienovereenkomstig te wijzigen; of wel dat zij den kerkeraad in het ongelijk stellen, en staande houden, dat Gods Woord alzoo en niet anders leert.

Alsdan heeft zulk een kerkeraad derhalve te overwegen, of hij zijn inzicht voor beter zal achten dan het inzicht van alle de andere kerken, of wel oordeelen zal, dat de waarschijnlijkheid er voor pleit, dat alle de overige kerken saam beter inzicht in de Schrift hebben, dan hij alleen.

Bij ondergeschikte kleine zaken moge dit anders zijn; bij groote, gewichtige quaesties daarentegen (en daarover alleen loopt het, als er van uittreding sprake is), die levensquaesties voor heel de kerk zijn, geldt het vermoeden, dat er meer licht en beter inzicht zal zijn bij honderden dienaren en duizenden opzieners, dan bij één dienaar en drie ouderlingen.

Toch geven we toe, dat in het afgetrokken de mogelijkheid bestaat, dat allen de grondwaarheden des Christendoms (en daarom alleen scheidt men) verloochend hebben, zoodat slechts één enkele kerkeraad stand hielt.

Het is wel bijna ondenkbaar, maar in het afgetrokken kan de mogelijkheid niet ontkennd worden.

En ook, dit stemmen we volkomen toe, dan zou zulk een kerkeraad desnoods tegenover allen moeten staan, en zich losmaken.

Maar dit juist zal haar dan ook steeds te staan komen op het verlies van haar stofelijke bezittingen.

Dat doet er dan niet toe, want wie zulk een strijd aanbindt, heeft er dat voor over, en ziet met blijdschap de berooving zijner goederen aan. Maar het feit valt kwalijk te betwijfelen.

In zulk een geval toch zou de burgerlijke rechter moeten gaan beoordeelen, of de klagende kerkeraad of wel de zich verzettende kerken in het gemeen, juist uit Gods Woord geoordeeld hadden.

En dit is ondenkbaar.

Zoolang het geschil loopt over de stellige uitspraken der Formulieren ware dit nog aan te nemen, met name zoo het liep over de Dordsche leerregelen, waarin niet alleen staat wat men belijdt, maar ook wat de kerken verwerpen.

Stond het nu zoo, dat of de kerkeraad die klaagde bewees dat de kerken in het gemeen handhaafden wat deze Leerregelen met zoovele woorden verwerpen, of wel dat de kerkeraad weigerde te belijden, wat de Leerregelen stellig voorschrijven dat te belijden is, dan kon de rechter, mits de verklaringen over en weer dezelfde waren, nog beslissen, dat wie zich aan de Formulieren houdt recht op het goed heeft, en dat wie verwerpt wat in de Formulieren staat, dat recht verloor.

Maar tot zulk oordeel is de burgerlijke rechter ganschelijk onbekwaam, zoo het geschil loopt over wat in de Formulieren niet duidelijk en scherp geformuleerd is, of ook door partijen niet onder stellingen is gebracht die aan den letterlijken inhoud der Formulieren kunnen getoetst worden.

En in geen geval kan de burgerlijke rechter zich hierin ook maar van verre mengen, zoo het geschil over die Formulieren zelve gaat loopen, en door de kerken gevoerd wordt op grond van Gods Woord.

De burgerlijke rechter kan niet gaan exegetiseeren en dogmatiseeren.

Tijdens de Doleantie ware zulk een beslissing nog mogelijk geweest, omdat toen het geding liep over die principiele waarheden, die in alle drie de Formulieren breed, omstandig en scherp geformuleerd zijn.

Maar zelfs toen heeft de burgerlijke rech-

ter zich hier niet mede ingelaten, en kortweg op de statuten gevonnist.

Waar dit nu reeds geschied is, waar andere uitspraak mogelijk ware geweest, spreekt het vanzelf, dat er van een zich mengen van den burgerlijken rechter in dogmatische geschillen nooit of nimmer sprake kan zijn, als het loopt over verschillen, die niet uit de Formulieren zijn duidelijk te maken, die niet eens geformuleerd zijn, en op geen enkele meerdere kerkelijke vergadering in behandeling zijn geweest.

Een poging om aan deze moeilijkheid tegemoet te komen, is, zoover ons bekend, alleen gewaagd in de Vrije Schotsche Kerk.

Deze toch heeft bepaald in haar statuten dat, indien bij verloop van tijd enig deel eener plaatselijke gemeente kon aantoonen, dat de plaatselijke kerk was afgevoeten van de grondstellingen die de Vrije Schotsche Kerk bij haar optreden aannam, zulk een deel zou kunnen uittreden, op voorwaarde, dat zoo dat deel de meerderheid was, het kerkelijke goed haar zou zijn, en zij aan de anderen zou hebben uit te keeren een som van evenredige schadevergoeding. En omgekeerd, dat zoo dat deel minderheid was, de meerderheid het goed zou behouden, en evenredige schadevergoeding zou hebben uit te betalen aan de uittredenden.

En zeer zeker dit is een oplossing, maar toch een oplossing, die niet licht navolging zal vinden.

Op die wijs toch, erkent de kerk zelve in haar statuten, niet alleen de mogelijkheid dat de minderheid afga van haar belijdenis, maar ook dat in zulk een geval de kerk aan de loochenaars der belijdenis zou verblijven, en dat de getrouwen zich met een som gelds zouden moeten laten afskopen.

Dit nu mag een kerk niet in haar statuten erkennen. Dit is zichzelf verloochnen.

We kunnen dan ook tot geen ander resultaat komen, dan dat de burgerlijke rechter alleen in geval klaar en duidelijk verwerping en tegenspraak van de geoorloofde Belijdenis, in den weg door de Kerkenoordering aangewezen, voldoende be- wezen is, zich met het leerstellig geschil zou kunnen inlaten; en dat hij, waar of het geschil niet in een wettijken weg ver- liep, noch ook klaar in dien weg bewezen is, of ook waar het geschil over de Formulieren heen in appell op Gods Woord ging, niet anders kan doen, dan formeel naar het statuut oordeelen; natuurlijk met recht om de geldigheid van haar statuut zelf te be- oordeelen; en dat na deze uitspraak de lijdende partij, ook al heeft ze de waar- heid der Schrift op haar hand, niet anders kan doen, dan hierin berusten, en zich ook door dit verlies van tijdelijk goed, in de nieuwe energie waartoe dit prikkelt, te sterken heeft in haar heilige roeping om voor de waarheid Gods op te komen en die kerkelijk te handhaven.

Dien weg hebben we zelve betreden.

We hebben ons recht verweerd, en zulks met groote opoffering. Maar toen het ons door den burgerlijken rechter ontzegd is, hebben we heel het land door ook berust, en voortvoldoende offers gebracht, om nieuw te bouwen en ons zelfstandig in te richten.

Wijze van werken.

De vraag of een Synode Generala beter doet met in pleno, of in delegatie, den voorbereidenden arbeid te verrichten, houdt begrijpelijker wijze nog steeds de aandacht bezig.

Da. Litooy erkent wel dat het in pleno niet te best maar heeft, maar huivert toch nog om aan preparatoire delegatie, om het wezen der zaak nu eens in twee barbaarsche woorden uit te drukken, zijn volle instem- ming te gunnen.

Ds. De Haas daarentegen in zijn Geref. Volksblad heeft zijn keuze gedaan. Hij brak met het in pleno als onpraktijk, en koos voor delegatie als alleen ten doel leidende.

Hij zei er o. m. dit van.

Naar onze bescheiden meening worden door commissarionalen arbeid de zaken helderder, grondiger, zakkrijker en beknopter behandeld, en is er betere leiddraad in de Synode tot bespre- king der punten. Ook wordt men niet zoo licht verleid op bijwegen af te dwalen of van een bijna eenige hoedzaak te maken, maar vooral, wanneer een Commissie de zaken goed heeft aangepakt en bondig ingezeget, valt veel meer het rechte en juiste licht op alles.

Tijd wordt bespaard. De vergaderingen worden niet onnodig verlengd. De zaken vaak beter en grondiger behandeld. De taak des voorzitters veel vergemakkelijkt, en ook die der scribae, vooral wanneer alles moet worden opgeteekend, gelijk vroeger. Ziehier enkele voor- deelen, die o. i. niet moeilijk zijn aan te wijzen.

Voordeelen, die nog grooter zouden zijn, als de gedachte, door Prof. Dr. A. Kuypert uitgesproken, gevolgd werd n.l.: door de Synode, zoodra zij geconstitueerd was, een paar dagen uitsen te doen gaan, dus, na aanwijzing van de Commissie, eerst al de onder rubrieken ge- brachte punten te doen onderzoeken, om dan, als de rapporten gereed waren, de vergaderingen der Synode voort te zeten.

En prachtig voorstel.

En voorstel, zoo wij gelooven, voor de ker- ken allerambtelingswaardig.

Mochten we ten deze een wenk voor de discussie geven, dan zou het deze zijn: „War toch niet drie vragen dooreren.”

Er zijn hier drie vragen:

De eerste is: Als een vergadering be- staande uit 40 bezitters van keurstemmen en 20 bezitters van raadstemmen, in korten tijd over talloze vragen van ingewikkelde aard te beslissen heeft, is het dan moge- lijk deugdelijk en goed werk te leveren, als ge de zaken in volle vergadering on- voorbereid aan de orde stelt; of wel is

het de gebiedende eisch, dat de groote breede vergadering aan een delegatie op- drage de zaak voorloopig te onderzoeken, en er in pleno over te rapporteeren, onder voorstelling van bepaalde conclusies?

De tweede vraag is: Zijn de kerken wel in de Kerkeraden, wel in de Classen en wel in de Provinciale Synoden, zoodat deze namens de kerken voorstellen kunnen doen, maar zijn de kerken niet in de Generale Synode, zoodat wat hier wordt voorgesteld niet namens de kerken in behandeling komt?

En de derde vraag is deze: Indien de kerken op Generale Synoden voorbereiding van het te behandelen punt noodig hebben, om de beraadslaging in pleno goed en deug- delijk te laten loopen, is het dan zaak deze voorbereiding in hoofdzaak aan keurstem- broeders op te dragen, of staat het dan formeel gelijk of in zulke delegaties broeders met keurstemmen of broeders met raadstemmen zitten?

Deze drie vragen nu moeten o. i. afzon- derlijk en in goede orde besproken worden, en ook onzerzijds nemen we, waar het pas geeft, gaarne aan de discussie deel.

Ook aan de bespreking der laatste vraag. We zouden dit niet doen, indien onze hoofdredacteur uitsluitend als raadstem- zitter op een Synode-Generaal kon ver- schijnen, maar daar hij zoowel kan worden opgeroepen om met keurstemmen als met raadstem te verschijnen, is er geen reden om ons buiten het debat te houden.

Verkiezing in het kerkelijke.

I.

Van zijn optreden af heeft de Heraut zich steeds uitgesproken voor een meerder zeggenschap der leden van Christus' kerk, bij de verkiezing van de Opzieners en Armverzoekers.

We hebben dit punt niet te scherp noch te ontijdig aangedrongen, omdat de veel ernstiger vraag van den welstand van het lichaam der kerken en haar inverband- stelling vooring; maar nu de kerken, en wat haar bestaanswijze en wat haar onder- lings verband betreft, allengs op greifende paden komen, dient ook de „Verkiezing in het kerkelijke” weer ter sprake te worden gebracht.

Reeds op de Synode te Middelburg was meer dan één verzoekschrift desaangaande ingekomen. En vooral, nu men van an- dere zijde weer de oude strijdvraag van „vaste onderlingen” opwierp — een wolk die gelukkig reeds neigt tot overdringen — blijkt wel, dat op gansch natuurlijke wijze de aandacht der kerken zich ook op het gewichtig vraagstuk van de ambtelijke ver- kiezing richten gaat.

Voor het geldende recht kan men ten deze natuurlijk niet anders verwijzen dan naar de Dordsche Kerkenoordering in Art. 4. 22, 24, coll. 5.

Toch is het niet de Kerkenoordering die ons de ongekrenkte Gereformeerde begin- selen ten deze doet kennen.

De nog altoos geldende Kerkenoordering is in meer dan één opzicht een kind van haar tijd geweest, op meer dan één punt vrucht van compromis, en beheerscht vol- strekt niet alleen door den eisch der beginse- len, maar ook door den nood der tijden.

Reeds deswege is critiek uit de beginse- len op zulk een Kerkenoordering even nood- zakelijk als geoorloofd, en is de vraag niet te onderdrukken, of de omstandigheden en gelegenheden, die destijds tot zulk een regeling noopten, niet genoegzame wijz- igering ondergingen, om ons thans op wijzing der Kerkenoordering te doen aandringen.

Het Gereformeerde beginsel waarvan ten deze moet worden uitgegaan is gelukkig niet in geschil.

In de beste tijden van het Calvinisme zijn alle gezaghebbende schrijvers het er over eens, dat de macht om de personen aan te wijzen, op wie Christus het ambt zal leggen of doen leggen, berust bij de Kerk in haar geheel.

Niet bij de Overheid.

Ook niet bij den heer eener heerlijkheid.

Noch ook in de kerk bij eenig bisschop of bij eenigen paus.

Neen, maar bij de kerk zelve, te verstaan als het ingestelde lichaam van de geloovi- gen, of ook waar dit lichaam nog niet is gesteld is, te verstaan als de bijeenverga- dering van de geloovigen ter plaatse.

Welke schrijvers ge hiervoor ook naslaat, altoos is dit het uitgangspunt, dat ze én tegenover Rome, én tegenover de Remon- stranten, én tegenover de Erastianen met kleem en kracht verdedigen.

Niet de souverain des lands, en ook niet de heer ter plaatse, en evenmin de man te Rome, maar de plaatselijke kerk zelve heeft macht en roeping, niet om het ambt te schenken, noch ook om met macht te be- kleeden, maar wel om de personen voor het ambt aan te wijzen.

Deze aangewezen personen ontvangen dan het ambt van Christus, en Christus legt de ambtelijke macht op hen door middel van zijn ambtsdragers, hetzij daar ter plaatse, hetzij als er ter plaatse nog geen ambts- dragers zijn, door ambtsdragers van elders.

Scherp worden dus altoos deze twee uit- cengehouden: De aanwijzing van de per- sonen voor het ambt is niets dan aanwijzing. Het ambt komt van den Koning der kerk.

Hiermede in overeenstemming zegt dan ook Art. 31 onzer Belijdenis, dat Dienaren des Woords, Ouderlingen en Diakenen be- hooren verkozen te worden „door wettelijke verkiezing der kerk.”

En evenzo wordt in het Formulier van bevestiging gevraagd, of men bekend wette- lijk door de gemeente en mitsdien van God zelven geroepen te zijn. Een uitdrukking waarin de verwisseling van het woord kerk met dat van gemeente klaarkijk aanduidt, dat niet bedoeld is een roeping van de kerk

door te
gemeent
Hierin
niet alle
zoo Tu
Moor c.
Prof.
nog de
te stelli
Zijn e
het recht
opzien
gemeent
zich op
tijd, gel
Hand. 6
15: 22.
Ten t
volgt u
toch is
meente
ten ba
gemeent
gemeent
zijn, om
3: 22, 2
In de
op de
is, om t
onderach
8: 10).
ook de
ping liet
En in
stellig
historie,
3e eeuw
Christus
Cave, d
toond.
Dit n
ten, dat
de vrijh
van oot
en zich
systeem
benoemi
over te
Maar,
ting niet
Verre
en stelli
dat dit
een ma
uitoefen
stand, h
lijk heb
overgaan
En do